

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

EURÓPAI MODELL EDI MEGÁLLAPODÁS JOGI RENDELKEZÉSEK MAGYARÁZAT Bevezető

Az „Európai Modell EDI Megállapodás” olyan rendelkezésekkel tartalmaz az EDI felhasználók számára, amely egy „adatsere megállapodás” modelljének minősül. A műszaki csere-megállapodásoktól való megkülönböztetés és az ebből keletkező zavarok megelőzése érdekében a megállapodás neve „EDI Megállapodás”, amely név tükrözi a megállapodás 1. cikkében ismertetett tárgyát.

A Megállapodás létrejötté egy európai szinten kialakult konszenzus eredménye; a Megállapodást az európai vállalkozások és szervezetek igényeihez igazították. A megállapodás tervezetének elkészítése során figyelembe vették a területeket érintő, akkori nemzetközi fejleményeket.

A megfelelő jogi keretek megteremtése érdekében az Európai Modell EDI Megállapodás olyan teljes körű megállapodást tartalmaz, amely szabályozza a gazdasági szereplők és egyéb EDI felhasználók közötti kapcsolatokat, amelyeket szerződésben kell rögzíteni. A szöveg modellként lehetővé teszi a szükség szerinti módosítást ⁽¹⁾.

I. Az Európai Modell EDI Megállapodás célja

Az EDI kereskedelmi tranzakciók lebonyolításánál történő alkalmazása, illetve jogi következményekkel járó egyéb alkalmazása különböző kérdéseket vet fel. Noha ezek a kérdések nem akadályozzák az EDI alkalmazását, bizonyos jogbizonytalanságot idéznek elő. Az ilyen kérdések rendezésének egyik legpragmatikusabb módja, hogy lehetőség szerint szerződésjogi keretek között rendezzék a felmerülő kérdéseket.

Az „Európai Modell EDI Megállapodás” célja, hogy az EDI felhasználók kezében egy olyan eszköz legyen, amely alkalmas a szerződés iránti igény kielégítésére, ily módon feleslegessé teszi egy külön megállapodás elkészítését és lehetővé teszi az ezzel járó párhuzamos erőfeszítések kiváltását.

Egy ilyen, európai szinten egyeztetett és elfogadott modell lehetővé teszi a nemzeti határoktól független egységes szöveg alkalmazását; a megoldás fokozza az ilyen módszer alkalmazásától elvárható jogbiztonságot.

II. Az Európai Modell EDI Megállapodás tartalma

A Megállapodás elfogadására a felek jogosultak. A Megállapodás mint bilaterális dokumentum lehetővé teszi, hogy a felek kitöltsék a Megállapodás szövegében rájuk vonatkozó részeket (adatokat) és változtatás nélkül fogadják el a szöveget. A Megállapodás multilaterális dokumentumként is alkalmazható, ezt a vállalatok egy csoportja, egy vagy több szervezet, felhasználók közössége vagy felhasználói csoport is alkalmazhatja.

1. cikk **Tárgy és hatály**

1.1. EDI

Az Európai Modell EDI Megállapodás, a továbbiakban „a Megállapodás”, rendeltetése — a legtöbb csere-megállapodáshoz hasonlóan — a felek közötti EDI kapcsolatok jogi szabályozása, illetve az EDI eszközeit alkalmazó felek tevékenységére vonatkozó feltételek és kötöttségek meghatározása.

¹ Módosításokra olyan esetekben lehet szükség, ahol a modell nincs összhangban egy tagállamban hatályos olyan törvénnyel, amelyet nem lehet maradéktalanul kizárni.

1.2. Jogi rendelkezések és Műszaki Melléklet

Az „Európai Modell EDI Megállapodás” az EDI alkalmazása során szabályozandó jogi rendelkezésekről rendelkezik. A jogi rendelkezések egy része műszaki kérdésekre vonatkozó általános hivatkozásokat tartalmaz. Ezek a műszaki kérdések további specifikációkat igényelnek. Ezeket gyakorta az ún. „felhasználói kézikönyvek” tartalmazzák.

Az „Európai Modell EDI Megállapodást” ki kell egészíteni egy Műszaki Melléklettel, amelynek tartalmaznia kell a felek által meghatározott műszaki specifikációkat. A Műszaki Mellékletet az EDI felhasználóknak kell összeállítaniuk és/vagy igényeiknek megfelelően egyeztetniük, de figyelembe kell venniük a jogi rendelkezésekben említett alapkövetelményeket.

Az aktuális jogi környezetben a feleknek alá kell írniuk a jogi rendelkezéseket, ezzel is jelezve szándékukat a megállapodás létrehozására. A további jogok és köteleességek és az EDI alkalmazásának jogi következményei már a Megállapodás tárgyát képezik.

Miután a megállapodás egy modell, szövege a felek konkrét igényeinek megfelelően módosítható. A 14. cikk tartalmazza a rendelkezések megváltoztatásának szabályait.

1.3. A Megállapodás alapjául szolgáló tranzakciók

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a Megállapodás csak a felek közötti EDI viszonyra irányadó, és hacsak a felek között ettől eltérő megegyezés nem jön létre, az EDI felhasználásával ténylegesen végrehajtott tranzakciók lényegét hivatott szabályozni.

2. cikk **Definíciók**

2.1. Az ebben a cikkben alkalmazott definíciók az EDI, EDI üzenet, UN/Edifact és az átvétel visszaigazolása tárgykörében általánosan alkalmazott fogalmak, amelyeket a Megállapodás teljes szövegében használnak.

A cél a Megállapodásban alkalmazott fogalmak egyértelmű értelmezése. A megfelelő cikkekben előfordulnak bizonyos konkrét szakmai definíciók, amelyekre a Megállapodás szövege minden esetben egy alkalommal utal.

2.2. EDI

Számos EDI definíció létezik, ezért ebben az esetben a széles körben alkalmazott és hivatkozott, többek között a UN/Edifact raportörök ⁽²⁾ által is alkalmazott definíciót használjuk. Ez a definíció az EDI leglényesebb sajátosságait határozza meg.

Az „egyeztetett szabvány” fogalmának alkalmazása tartalmazza többek között a UN/Edifact szabványok alkalmazását és a felek közötti megállapodás értelmében az ilyen egyéb szabványokra is kiterjeszhető.

2.3. EDI üzenet:

Az EDI alapja a szerkesztett és kódolt üzenetek alkalmazása. Ezeknek az üzeneteknek a legfontosabb sajátossága, hogy az üzenetek számítógéppel feldolgozhatóak, automatikusan és teljesen egyértelműen továbbíthatóak. Ez a definíció kiemeli azokat a lényeges jellemzőket, amelyek megkülönböztetik az EDI-t a többi adatcserétől, például az e-mail alkalmazásától.

2.4. UN/Edifact

A definíció az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága Nemzetközi Kereskedelmi Eljárások Egyszerűsítésére létrehozott Munkacsoportja által alkalmazott hivatalos fogalom.

² Introduction to UN/Edifact, UN/Edifact Rapporteurs' Team, 1991. április

A Megállapodásban az EDI az eredeti szándékok szerint a UN/Edifact szabványok és ajánlások alapján szerkesztett üzenetek cseréjére vonatkozik. A UN/Edifact szabványok a CEN és az ISO vagy más szabványügyi testületek által elfogadott és engedélyezett európai és nemzetközi szabványok. Ezért a szabványok ajánlása során figyelembe kell venni ezeknek a szabványoknak a támogatását a Tedis programban. Ez az Edifact Igazgatótanácsának nyugat-európai ügyekben illetékes Titkársága. Tekintettel kell lenni továbbá az Európai Bizottság által alkalmazott szabványügyi megközelítésre.

2.5. Átvétel visszaigazolása

Miután különböző módszerek és eljárások léteznek egy EDI üzenet visszaigazolására, félreértések elkerülése végett rendkívül fontos egyértelműen utalni arra, a visszaigazolás mely szintjére vonatkozik az utalás. Ez a definíció a Megállapodás 5. cikkében említett szintre vonatkozik.

3. cikk

A szerződés érvényessége és létrejötte

3.1. és 3.2. A szerződés érvényessége

A 3.1. bekezdés jelzi a felek azon szándékát, miszerint az EDI alkalmazásával érvényes és kötelező szerződések létrehozására törekednek és igyekeznek igazolni ezt a szándékukat harmadik személyeknek. Ezért a rendelkezés jelzi, hogy a felek nem kérdőjelezzik meg az EDI által lebonyolított tranzakciók érvényességét pusztán annak alapján, milyen eszközökkel bonyolítják le az ügyletet.

A továbbított adatokra irányadó jog országonként változhat, és a felek nem feltétlenül bírnak tudomással arról, milyen korlátozások vonatkoznak egy EDI üzenet tartalmára a másik fél országában. Ezért célszerű gondoskodni arról, hogy a felek megfelelő ismertekkel rendelkezzenek az EDI üzenet tartalmára vonatkozó, a másik ország törvényeiben előírányzott korlátozásokról. A 3.2. bekezdés tartalmazza az erre vonatkozó rendelkezést.

Minden olyan alkalommal, amikor egy érkezett EDI üzenet adattartalma nincs összhangban a címzett törvényeivel, a címzett köteles tájékoztatni erről a másik felet. Ezt követően a címzett intézkedéseket tehet annak érdekében, hogy elkerülje saját törvényeinek megszegését.

Egy üzenet tartalmát korlátozó jogi követelmény egyik példája, amikor egy üzenetet egy olyan országban adnak fel, ahol nincs adatvédelmi törvény, és a címzett egy olyan ország, ahol ilyen korlátozások léteznek.

3.3. A szerződés létrejötte

E szabálynak az EDI Megállapodásban való alkalmazását a következők indokolják. A 3.3. bekezdés egy szerződés létrejöttének idejére és helyére vonatkozik. Egy szerződés létrejöttének, a szerződéskötés időpontjának meghatározása rendkívül fontos, különös tekintettel a szerződés jogkövetkezményeire. A postán vagy telefonon létrejött szerződésekre vonatkozó szabályokat meghatározták, ezzel szemben létezik bizonyos jogbizonytalanság az EDI segítségével létrejött szerződéseket illetően. Ezért a vonatkozó szabályok elfogadása fokozná a biztonságot.

A tagállamok többsége azoknál a szerződéseknél, amelyek nem a felek jelenlétében kötöttek, elfogadja az „átvétel szabályának” alkalmazását, amely rendelkezik arról, hogy az ajánlat átvételére azon a helyen és időpontban kerül sor, ahol és amikor az üzenet címzettje átveszi az feladó által megküldött üzenetet. A Bécsi Egyezmény az áruk nemzetközi kereskedelméről rendelkezik arról, hogy a „távkereskedelemben” létrejött szerződéseknél ezt a szabályt kell alkalmazni. A Tedis program első szakaszában elkészült tanulmány

megállapításai megerősítik azt a véleményt, miszerint az EDI szerződéseknél ⁽³⁾ ennek a szabálynak az alkalmazása jelenti a legjobb megoldást, hiszen nagyobb részben lehetővé teszi az EDI alkalmazásával járó jogi kollíziók kockázatainak elkerülését.

Az elfogadás szabályát az Európai Modell EDI Megállapodás esetében úgy kell értelmezni, miszerint egy EDI üzenet átvételére ott és akkor kerül sor, ahol az üzenet eléri a címzett információs rendszerének számítógépét.

4. cikk

EDI üzenetek bizonyítékának elfogadhatósága

Az elfogadhatóság és a bizonyító erő az a terület, ahol továbbra is fennáll a jogbizonytalanság. Miután az országok többségében a bizonyítékra vonatkozó rendelkezések nem kötelező érvényűek, többek között a kereskedelmi kapcsolatok területén, a felek megállapodhatnak egymással a bizonyíték szabályozásáról. A felek közötti megállapodással a bizonytalanság részben csökkenthető.

A tranzakciók lebonyolítása EDI alkalmazásával, az elektronikus aláírás mellett a papírbizonylatokkal lebonyolított tranzakciók alternatívája, ami azt jelenti, hogy az EDI üzenetek voltaképpen kiváltják a korábban papíron kicserélt bizonylatokat. A felek — többek között jogviták esetén — ezekkel az üzenetváltásokkal bizonyíthatják, hogy a tények valóban megtörténtek.

A törvény szabta keretek között, valamint feltéve, hogy a felek tiszteletben tartották a Megállapodás rendelkezéseit, ezek az EDI üzenetek a bíróságok előtt bizonyítékként felhasználhatók. Ezek az üzenetek — egyéb, eltérő bizonyítékok hiányában — a megtörtént események és tények bizonyításának eszközei.

Ennek a cikknek a rendeltetése, hogy tükrözze ezeket a véleményeket. Nemzeti jogi rendelkezések és előírások azonban korlátozhatják egy ilyen záradék alkalmazhatóságát.

5. cikk

EDI üzenetek feldolgozása és az üzenetek átvételének visszaigazolása

5.1.

EDI üzenetek feldolgozása

Ebben a cikkben a „feldolgozás” azt jelenti, hogy a címzettnek kezelnie kell az EDI üzenetet. Miután az EDI mindenképpen fokozott automatikus adatfeldolgozást jelent, rendkívül fontosak az idő szabta korlátok. A feleknek kötelezettséget kell vállalniuk arra, hogy egy meghatározott időn belül feldolgozzák az EDI üzeneteket; ezt az időt rögzíteni kell a Műszaki Mellékletben. Abban az esetben, ha a felek nem állapodnak meg meghatározott időkeretről, az EDI üzeneteket a lehető legrövidebb időn belül kell feldolgozni.

Ezen szerződés mellékletét képezik a Megállapodás azon rendelkezései, ahol a felek megállapodnak meghatározott időkeretokről, amelyek a Műszaki Mellékletben rögzített specifikáció vagy módosítás tárgyát képezik

Ennek a rendelkezésnek nemcsak az a célja, hogy a felek gondoskodjanak a megfelelő kereskedelmi hatékonyságról és a megfelelő kereskedelmi módszerek alkalmazásáról, hanem az is, hogy meghatározzák a felek szerződésben rögzített jogait és kötelezéseit olyan esetben, ahol az üzenetet nem vették át, késve vették át, illetve az üzenet hibás információkat tartalmaz, és emiatt a szerződés meghiúsult.

5.2.

EDI üzenetek visszaigazolása

Az átvétel visszaigazolásának fogalmát gyakorta félreértelmezték, különös tekintettel az EDI üzenet tartalmára. Ebben a Megállapodásban bevezetett fogalom célja (2. cikk) a Modell EDI Megállapodásban előírányzott visszaigazolás értelmezésének pontosítása.

³ EDI szerződés létrehozása. CRID jelentése az Európai Bizottság számára, 1991.

A visszaigazolás különböző mértékeit lehet alkalmazni. A visszaigazolás automatikus eszközökkel eljuttatható a feladóhoz a távközlési hálózatban abban az időpontban, amikor a címzett átveszi az üzenetet. A visszaigazolást meg lehet küldeni az EDI üzenet átvételkor a címzett adatkezelő rendszerén keresztül minden előzetes ellenőrzés nélkül. A visszaigazolás a művelet egy bizonyos szakaszában jelentheti az üzenet tartalmának elfogadását vagy annak visszaigazolását, hogy a címzett az üzenet tartalma alapján megteszi a szükséges intézkedéseket.

Az Európai Modell EDI Megállapodásban kiválasztott eljárás nem pusztán visszaigazolja az üzenet átvételét. Ebben az esetben ellenőrzik a szemantikát és a szintaxist, majd válaszolnak az EDI üzenetre; jelzik, hogy az üzenetet átvették, és hogy az üzenet szemantikája és szintaxisa hibátlan.

A felek előírhatnak egyéb visszaigazolásokat. Ez esetben a feleknek igényeiknek megfelelően rendelkezniük kell a visszaigazolásokról, és a részleteket rögzíteni kell a Műszaki Mellékletben.

Az 5. cikkben rögzített elv értelmében visszaigazolásra nincs szükség, hacsak azt kifejezetten nem igénylik.

A felek a Műszaki Mellékletben rendelkezhetnek az EDI üzenetek vagy bizonyos EDI üzenetek (pl. az összes „ORDERS” üzenet) automatikus ellenőrzéséről és visszaigazolásáról. Amennyiben nincs semmilyen kifejezett rendelkezés az üzenetek visszaigazolásáról, egy elküldött üzenetben el lehet helyezni a visszaigazolás igénylését tartalmazó szegmenset. Nem minden üzenetnél van szükség visszaigazolásra. A Műszaki Mellékletben egyértelmű különbséget kell tenni a visszaigazolást igénylő és nem igénylő üzenetek között.

5.3. Időkeret és a visszaigazolás továbbítása

Az EDI jellemzői a hibák csökkentésével elérhető fokozott megbízhatóság, a gyorsabb és pontosabb információáramlás és az adatfeldolgozás fokozott gépesítése. A visszaigazolások fokozzák az EDI megbízhatóságát és pontosságát; ezzel összefüggésben rendkívül fontos a visszaigazolás időkerete.

A visszaigazolásnál az időtényező azért rendkívül fontos, mert az EDI üzenet nyomán semmilyen intézkedést nem lehet tenni, azaz nem lehet eleget tenni szerződésben vállalt kötelezettségeknek mindaddig, amíg a visszaigazolást (amennyiben utóbbi szükséges) meg nem küldik.

Az EDI környezetben egy munkanap megfelelő időkeretnek minősül. Ugyanakkor a „Just-in-Time” gazdálkodás követelményei vagy egyéb prioritások indokolttá tehetik ennél szigorúbb időkeretek meghatározását, illetve egy munkanap bizonyos körülmények között teljesíthetetlen követelménynek bizonyulhat, és emiatt a határidő meghosszabbítására lehet szükség; ebben az esetben a feleknek pontosítani kell az időkeretet és a közöttük létrejött megállapodással összhangban kell kitölteniük az EDI Megállapodást.

Noha a rendelkezés tartalmazza a munkanap definícióját, a felek számára hasznos lehet az állami vagy egyéb ünnepeknek vagy a rendszer elérhetősége időtartamának pontosabb meghatározása.

Egy EDI üzenet visszaigazolásának megküldése a címzett kötelezettsége, aki nem tehet semmilyen intézkedést az üzenet nyomán mindaddig, amíg a visszaigazolást (amennyiben utóbbi szükséges) meg nem küldi.

5.4. Visszaigazolás átvételének elmaradása

Abban az esetben, ha egy EDI üzenet feladója visszaigazolást igényel, de a vonatkozó időkereten belül nem kap ilyen visszaigazolást, ésszerű az a feltételezés, – tehát a feladónak abból kell kiindulnia – hogy vagy valamilyen gond volt az üzenettel, vagy a címzett nem hajlandó vagy nem képes fogadni az üzenetet, és ennek megfelelően meg nem történtnek és érvénytelennek tekinti az

üzenetet, feltéve, hogy értesíti erről a címzettet. Ez utóbbi feltétel különösen hasznos egy olyan helyzetben, ahol valamilyen gond miatt nem sikerült feladni az üzenet visszaigazolását. Az időkeret ez esetben is kritikus tényezőnek minősül.

Alternatív megoldásként, a felek rendelkezhetnek egy külön eljárásról azokban az esetekben, ahol műszaki problémák miatt nem sikerült megküldeni a visszaigazolást; az EDI üzenet feladója, amennyiben az elfogadott időkereten belül nem érkezik semmilyen visszaigazolás, kezdeményezhet egy ilyen külön eljárást. Az eljárás részleteiről a Műszaki Mellékletben kell rendelkezni.

6. cikk

EDI üzenetek biztonsága

6.1. A felek kötelezettségei

Gondoskodni kell az üzenetek elfogadható biztonságáról, hogy elkerülhetőek legyenek az EDI üzenetek cseréjével járó kockázatok; a biztonság mértéke a lebonyolított tranzakciók vagy kicserélt üzenetek fontosságának függvénye.

6.2. Biztonsági eljárások és intézkedések

Minden EDI üzenetnél kötelező a származás és integritás ellenőrzése, hiszen ez a biztonság alapvető követelményei közé tartozik. Nyomatékosan ajánljuk azonban a szerződő feleknek, hogy szükség esetén állapotjanak meg kiegészítő biztonsági intézkedésekről. Ezek mértéke az üzenetek tárgyát képező tranzakciók értékének és fontosságának függvénye. A másik fontos tényező az üzenetek eredménytelen cseréje esetén megállapítandó felelősség.

Az ellenőrző intézkedésekről a UN/Edifact könyvtárak és irányelvek rendelkeznek; ilyen eszközök a konkrét ellenőrzések, az üzenetek átvételének visszaigazolása, ellenőrző számlálás, referenciaszám, azonosítás stb. Részletesebb ellenőrzésekre lehet szükség, elsősorban ott, ahol fontos tranzakciókat bonyolítanak le. A fokozott biztonság azt jelenti, hogy konkrét üzeneteket alkalmaznak a biztonság megszilárdítására. Élnék a biztonsági szakértők által ajánlott eszközökkel⁽⁴⁾, valamint egyéb biztonsági eszközökkel és módszerekkel, például a digitális aláírásokkal.

A biztonság eszközeiről, módszereiről és specifikációjáról, valamint a fokozott biztonság érdekében szükséges biztonsági szintekről a Műszaki Mellékletben kell rendelkezni.

6.3. Biztonsági eljárások eredménytelensége

A feladót meghatározott időkereten belül tájékoztatni szükséges egy EDI üzenetváltás esetleges eredménytelenségéről vagy egy üzenetben elkövetett hibáról annak érdekében, hogy a feladó, amennyiben ez lehetséges, kezdeményezhesse a szükséges intézkedéseket.

Egy EDI üzenet elutasítása vagy egy hiba kiszűrése esetén az üzenetre vonatkozó intézkedések kezdeményezése előtt utasításokat kell kérni az üzenet feladójától.

7. cikk

Bizalmas adatkezelés és személyi adatok védelme

7.1. Bizalmas adatkezelés

Az EDI üzeneteknél a bizalmas adatkezelés mértékének igazodnia kell a hagyományos nyomtatott környezetben alkalmazott biztonsági követelményekhez. Egy üzenetre vonatkozó bizalmas adatkezelés mértékét az üzenet továbbküldése során is fenn kell tartani.

⁴ A Joint Rapporteurs Team égisze alatt tevékenykedő Biztonsági Munkacsoport — JRT, vagy az European Edifact Board — WEEB dolgozik az erre vonatkozó ajánlások elkészítésén.

- 7.2. Nem védett, szabadon felhasználható információ
A nem védett, szabadon felhasználható információ a szó általános értelmében minden olyan információ, amely nyilvános és mindenki számára könnyen hozzáférhető.
- 7.3. A védelem konkrét formája
A kódolásra való hivatkozás csupán emlékeztető arra, hogy ez a módszer létezik és alkalmazható; bizonyos nemzeti törvények azonban korlátozzák a kódolás alkalmazását. Amennyiben a felek megállapodnak a kódolás valamely módszerének alkalmazásáról, szükség esetén gondoskodni szükséges a megfelelő engedélyekről vagy nyilatkozatokról.
- 7.4. Személyes adatok védelme
Célszerű rendelkezni arról, hogy azoknak a kereskedelmi partnereknek és EDI felhasználóknak Európában, amelyeknél a tagállamban nincs erre a területre vonatkozó hatályos jogszabály, ebben az uniós normákat kell alkalmazniuk.

8. cikk **EDI üzenetek iktatása és tárolása**

8.1. Tárolás eljárása és időkeretek

Egyes országokban törvény rendelkezik az EDI üzenetek tárolására vonatkozó követelményekről; az esetek többségében ezek a költségvetési és pénzügyi területre vonatkozó jogszabályok. Azokban az országokban, ahol nincsenek EDI tárolásra vonatkozó törvényi rendelkezések, a nyomtatott adattárolás követelményeire tekintettel kell eljárni. A tárolás időtartamára vonatkozó követelmények országonként különböznek ⁽⁵⁾ és a térségtől és körülményektől függően is változhatnak.

Ezen oknál fogva a feleknek gondoskodniuk kell arról, hogy az időtartamra vonatkozó előírások összhangban legyenek saját nemzeti jogi előírásaikkal. A Tedis tanulmányok egy része foglalkozott ezeknek a kérdéseknek az elemzésével és szolgálhat bizonyos útmutatásokkal; ezen a területen szükség lehet harmonizációra ⁽⁶⁾.

A Uncid magatartási kódex 3 év tárolási tartamra tesz javaslatot. Ugyanezt a tárolási időt fogadták el egyes országok adójogszabályaiban. Ezt a tartamot az információk pontos és biztonságos tárolására vonatkozó minimális időtartamként kell kezelni. Ezt a hároméves tartamot javasolják megfontolásra a feleknek az EDI Megállapodásban, amennyiben nincs ettől eltérő hatályos jogi előírás.

Amennyiben a nemzeti jogszabályok előírásai eltérő vagy ennél hosszabb tartamot írnak elő, eleget kell tenni a törvényi előírásoknak. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a legtöbb tagállam törvényei ennél hosszabb tárolási időt írnak elő — az esetek többségében 7 vagy 10 évet vagy még ennél is hosszabb tartamot. Meg kell jegyezni továbbá, hogy az ilyen tárolásra különböző célokból lehet szükség, beleértve többek között a különböző auditokat, a könyvvitelt, az adóbevallást, a különböző bizonyítékok előállítását, illetve más ügyviteli vagy jogi követelmények tiszteletben tartását.

A feladott vagy fogadott EDI üzeneteket a tranzakció biztonsága érdekében hiánytalanul és az események kronológiai sorrendjében, biztonságos módon és változtatás nélkül kell eltárolni.

Egyes országokban további jogi előírások létezhetnek az adatok tárolásáról, ezeket tiszteletben kell tartani.⁽⁷⁾

⁵ Lásd Wilde Sapte, Report on authentication, storage and use of codes in EDI messages, Jelentés az Európai Bizottságnak, 1993. Ez a jelentés 1994-ben jelenik meg.

⁶ Wilde Sapte, *ugyanott*. Credit és IT Law Group, Report on the legal constraints and Inadequacies relating to the use of EDI in the field of accounting, a tagállamokban, 1992. november (angol nyelven), és az EFTA országokban, 1993. december (elérhető angol nyelven 1994-ben).

⁷ Credit és IT Law Group, *ugyanott*.

8.2. A tárolás formátuma

Az EDI segítségével továbbított adatokat abban a formátumban kell eltárolni, amelyben az adatokat továbbították, vagy amelyben az adatokat fogadták (egy UN/Edifact formátumban).

Ez a formátum az adatok egyetlen formátuma, amely az adatok eredeti formátumának tekinthető, és szükség esetén a feladott vagy fogadott EDI üzenet bizonyítékaul szolgál, még mielőtt sor kerülhetne az üzenet bármilyen fordítására.

Amennyiben egy EDI üzenetnél digitális aláírást alkalmaznak, ezt csak azzal a formátummal szemben lehet ellenőrizni, amelyben az üzenetet elküldték.

Ideális esetben az adatokat abban a formátumban kell eltárolni, amelyben azt lefordították a címzett információs rendszerében vagy a feladó információs rendszeréből. Erről azonban a feleknek kell döntenüik.

Az üzenetek olvashatósága és az üzenetek kinyomtatásának lehetősége az egyes államok törvényeiben előírt legfontosabb kritériumok, amelyeknek eleget kell tenni.

Az olvashatóság fenntartásához az adatok elérhetőségéhez, olvashatóságához szükséges minden anyagot, számítógépes programot és berendezést meg kell tartani, még akkor is, ha a rendszereket időközben aktualizálták. Bizonyos esetekben arra lehet szükség, hogy a berendezések megtartása nélkül is biztosított legyen azok hozzáférhetősége. Ilyen lehetőséggel csak a nemzeti törvényi előírások ellenőrzését követően kell számolni.

A UN/Edifact szabványok állandó aktualizálása miatt különösen fontos, hogy bizonyítás céljából a vonatkozó UN/Edifact könyvtárakat és programokat — az üzenet szükség szerinti olvashatósága és visszaállítása érdekében — ugyancsak meg kell tartani.

9. cikk **EDI üzemi követelmények**

9.1. Üzemi környezet

Ennek a rendelkezésnek a célja, hogy a Megállapodásban szerepeljenek az EDI működtetéséhez szükséges üzemi alapkövetelmények. A 9. cikkben felsorolt üzemi és műszaki követelmények jegyzéke nem teljes. Az üzemi követelményekre vonatkozó részleteket szükség esetén — a 10. cikkel összhangban — a Műszaki Mellékletben kell rögzíteni.

9.2. Üzemi berendezések

Noha az EDI független a számítógépes eszközöktől, programoktól és távközlési eszközöktől, az EDI üzenetek kicseréléséhez arra van szükség, hogy az információs rendszerek képesek legyenek EDI üzeneteket hatékonyan fogadni, továbbítani és feldolgozni. E tekintetben az alapkövetelmények közé tartozik az üzenetek továbbításához használt műszaki berendezések hatékony működtetése, beleértve a műszaki berendezéseket, a számítógépes programokat és a program fordítását.

9.3. A kommunikáció módszere

A feleknek meg kell határozniuk az üzenetek továbbításának módszerét, beleértve többek között a távközlési protokollokat, illetve szükség esetén a különböző szolgáltatások ellátására képes külső szolgáltatók kiválasztását.

9.4. EDI üzenetek szabványai

A UN/Edifact szabványok nemzetközi és európai szabványok: ISO 9735/CEN 29735 — ISO 7372. A Tedis program tevékenysége során felhívták a figyelmet a UN/Edifact szabványok és ajánlások határozott támogatására, különös

tekintettel a nyugati European Edifact Board Titkárságának tevékenységére vonatkozó szabványokra – ez utóbbi testület a CEN társult tagja ⁽⁸⁾).

Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága ajánlásokat jelentetett meg elfogadott UN/Edifact szabványokról, irányelvekről és könyvtárakról, és az azonos szintű EDI üzenet szabványok nemzetközi alkalmazása érdekében követni kell ezeket az ajánlásokat.

Mint már említettük, a feleknek meg kell határozniuk az EDI üzenetek kicseréléséhez szükséges megfelelő specifikációkat.

Egyéb szabványok is rendelkezésre állnak. Azokban az esetekben, ahol a felek ezeket az egyéb szabványokat szeretnék alkalmazni, meg kell erről állapodni, valamint ki kell választaniuk a vonatkozó részleteket és specifikációkat.

9.5. K ó d o k

Rendkívül fontosak az EDI üzeneteknél alkalmazott kódjegyzékek. A UN/Edifact üzenetek alkalmazása során a UN/Edifact eljárások alapján fenntartott kódjegyzékek részei a műszaki specifikációknak. Számos egyéb kódjegyzék alkalmazása is lehetséges.

Minden olyan esetben, amikor ez lehetséges, nemzetközi szabványok vagy hivatalosan közzétett kódjegyzékek alkalmazása ajánlott. Elképzelhető hogy ezek nem fedik le a felek összes igényét. Ilyen esetben ajánlott, hogy a hatékonyság szempontjainak érvényesítése érdekében részesítsék előnyben azoknak a kódjegyzékeknek az alkalmazását, amelyeket ismert szervezetek tettek közzé és tartanak karban, és amelyek lehetővé teszik az egyezést más kódrendszerekkel (például statisztikai kódjegyzékekkel).

10. cikk **Műszaki specifikációk és követelmények**

A Megállapodás csak a szükséges egyeztetés és hivatkozás céljából tartalmazza a műszaki specifikációkra vonatkozó alapelveket és szabályokat.

A Műszaki Melléklet kiegészítője azoknak a jogi rendelkezéseknek, amelyekben a feleknek meg kell határozniuk az EDI üzenetek kicseréléséhez szükséges összes műszaki követelményt és specifikációt.

Nem könnyű összeállítani az összes tartalmi elem jegyzékét, hiszen ezek a felek konkrét igényeinek függvényében változhatnak. Mindenképpen szükség van az alábbi pontokra vonatkozó specifikációkra:

- üzemi követelményekre vonatkozó specifikációk (9. cikk), többek között:
 - az EDI cseréhez szükséges programokra és fordító programokra vonatkozó specifikációk,
 - kommunikációs protokollok és külső szolgáltatások,
 - UN/Edifact üzenet szabványok és ajánlások, beleértve az üzenetek és referenciáik jegyzékét,
 - feltételhez kötött elemek, amennyiben szükséges,
 - üzenetek szerkesztésének irányelvei,
 - a megvalósítás irányelvei,
 - a könyvtárak,
 - a kódjegyzékek,
 - hivatkozások dokumentációkra,
 - a vonatkozó változatok és aktualizálások. A feleknek a Műszaki Specifikációban meg kell állapodniuk az üzenetek aktualizált változatainak megvalósításához alkalmazott módszerekről, szabályokról, irányelvekről és könyvtárakról,
- EDI üzenetek feldolgozásához és visszaigazolásához szükséges specifikációk,
- EDI üzenetek biztonsági eszközeire vonatkozó specifikációk,

⁸ CEN, Comité européen de normalisation.

- iktatásra és tárolásra vonatkozó specifikációk,
- időkeretek. Az időkeretek rendkívül fontosak az EDI üzeneteknél, különösen akkor, ha az EDI alkalmazását egyéb technikákkal kötik össze; ilyen a JIT (Just-in-Time). A Modell EDI Megállapodásban szerepelnek bizonyos időkeretek, ezeknél azonban a konkrét igények függvényében módosításokra lehet szükség. A feleknek kell meghatározniuk az egyéb időkereteket;
- tesztek és vizsgálati eljárások. A műszaki szakértők világossá tették, hogy nem csupán hasznos, de esetenként szükséges is lefuttatni a tesztek és meggyőződni a rendszerek és távközlési eszközök megfelelő működéséről. A gyakorlat igazolja, hogy az EDI alkalmazását bevezető felek általában lefuttatják az ilyen tesztek, és ez általában két lépcsőben történik. Első lépésben a nyomtatott dokumentumok cseréjével egyidejűleg kicserélik az EDI üzeneteket, majd ezt követően, miután a vizsgálatok eredményesen zárulnak, a felek nyomtatott dokumentumok mellőzésével kicserélik egymással az EDI üzeneteket. Időről időre, például a rendszer cseréjének befejezését követően további vizsgálatokra is szükség lehet.

11. cikk

Felelősség

11.1. Felelősség kizárása

A Megállapodással kizárja a rendkívüli, közvetett vagy következmények károkra vonatkozó felelősséget⁹.

11.2. *Vis maior*

A felek mentesülnek a felelősség alól a „*vis maior*” esetén. A *vis maior* ebben a cikkben alkalmazott fogalma összhangban van az ENSZ áruk nemzetközi eladására vonatkozó szerződésekről szóló Konvenciójával és az 1980. április 11-i Bécsi Konvencióval, és egységes nemzeti jogi szabályozás hiányában olyan definícióval szolgál, amelyet a felek a felelősséget kizáró egyéb helyzetek figyelembe vételével kiterjeszhetnek.

11.3. Közvetítők felelőssége

Számos megállapodásban szerepel hivatkozás az egy személy intézkedései nyomán felmerülő felelősségről, hiszen számos esetben egy harmadik személy voltaképpen a felhasználó ügynökeként lép fel. Sőt, egy külső szolgáltató szolgáltatásait felhasználó és a szolgáltatóval szerződéses jogviszonyban álló fél van a legjobb helyzetben ahhoz, hogy peres úton érvényesítse követelését nevezett személlyel szemben minden olyan esetben, amikor utóbbi felelőssége megállapítható.

11.4. Meg kell jegyezni, hogy különbség van a 9.2. és 9.3. bekezdés között. Abban az esetben, ha az egyik fél kötelezi a másik felet egy bizonyos külső szolgáltató szolgáltatásainak igénybevételére, az a méltányos megoldás, ha nem a másik fél, hanem a szolgáltatások igénybevételét kötelező jelleggel előíró fél vállaljon felelősséget a szolgáltatásokkal okozott esetleges károkért.

A feleknek gondoskodniuk szükséges arról, hogy megfelelő fedezet legyen egy megküldött üzenettel összefüggő kockázatokra; a biztosítás mértékének meghatározása során figyelembe kell venni az EDI felhasználásával lebonyolítandó tranzakciók értékét.

12. cikk

Jogviták rendezése

A legjobb választás érdekében a Modell EDI Megállapodás két alternatív rendelkezést tartalmaz.

⁹ Részleteket lásd: „The liability of EDI networks operators”, a CRID által az Európai Bizottság számára készített jelentés, 1991.

Az első alternatíva egy választott bírósági záradékról rendelkezik abban az esetben, ha a felek ily módon szeretnék rendezni a jogvitát. A javasolt másik alternatív megoldás a jogvita bírósági úton történő rendezésére, ahol a feleknek meg kell állapodniuk az illetékes joghatóságról minden olyan esetben, amikor a felek bíróság előtt szeretnék rendezni a jogvitát.

Talán érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy az EDI által létrehozott jogviszony miatt számos lehetőség kínálkozik a jogviták tárgyalások útján történő rendezésére.

Csak abban az esetben, ha ezek az erőfeszítések nem járnak eredménnyel, válnak hatályossá és hasznossá a jogviták rendezésére vonatkozó rendelkezések.

1. alternatíva:

Választott bírósági záradék

A felek dönthetnek úgy, hogy választott bírósági eljárás keretében rendezik a jogvitát. A választott bírósági eljárás hatékony eszköze lehet a különböző országokból érkező felek közötti jogvita rendezésének. Előnye, hogy lehetővé teszi választott bíró(k) vagy a bírókat kinevező hatóság kiválasztását, illetve egy gyorsított eljárás lebonyolítását, noha ez nem minden esetben van így. Vonzó lehet az eljárás bizalmas jellege, ami esetenként kedvez a feleknek. A választott bírósági döntés elvben végleges, de korlátozott esetekben a fellebbezés lehetséges.

Számos országban megkövetelik az írott és pontos nyilatkozatot a választott bíróságról minden olyan esetben, amikor a felek a jogviták rendezésének ezt a módját választják, ezért célszerű, ha a felek a Megállapodásban erről kifejezetten rendelkeznek.

A feleknek rendelkezniük kell arról, hogyan választanak választott bírót. Választani lehet egy vagy három személyt kölcsönös egyeztetéssel; megállapodás hiányában meg kell állapodniuk egy olyan kinevező hatóságról, amely dönt a választott bírók személyéről.

Ezért a feleknek jelezniük kell, melyik a kinevező hatóság. Ezek nemzeti hatóságok, például a kereskedelmi kamara által kijelölt választott bírói kamara, illetve nemzetközi hatóságok, többek között ICC, Uncitral vagy a Nemzetközi Választott Bírók Londoni Testülete.

Meg kell határozni a választott bíróság eljárási szabályait. Nemzetközi környezetben ezek lehetnek az Uncitral Választott Bírósági Szabályok, a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Választott Bírósági Szabályai, a Londoni Nemzetközi Választott Bíróság Szabályai, az Európai Gazdasági Bizottság Választott Bírósági Szabályai⁽¹⁰⁾, de lehet a választott bíróságra vonatkozó nemzeti jogrendszer.

2. alternatíva:

Bírósági záradék:

Abban az esetben, ha a felek egy bíróság igénybevétele mellett döntenek, a második alternatív rendelkezés tartalmazza az illetékes bíróság kiválasztására vonatkozó rendelkezéseket.

Amennyiben a felek nem választanak illetékes bíróságot, az illetékes bíróságot a joghatóságról és a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott végzések érvényesítéséről rendelkező Konvenció⁽¹¹⁾ alapján kell kiválasztani.

¹⁰ Részleteket lásd Schmithoff, *The Law and Practice of International Trade*, Stevens, 1986, 574-629. o.

¹¹ 72/454/EGK Konvenció (HL L 299. szám, 1972.12.31., 32. o.)

13. cikk

Irányadó jog

Az EDI jogviszony biztonságát nagymértékben fokozza az irányadó jog meghatározása. A Megállapodást illetően, miután az EDI felhasználók számos országgal kerülhetnek jogviszonyba, célszerű az irányadó jogot meghatározni.

Az irányadó jogra vonatkozó egyértelmű rendelkezés hiányában a Megállapodásnak vissza kell utalnia a szerződésben vállalt kötelezettségekre vonatkozó irányadó jogról szóló Konvencióra⁽¹²⁾, ez azonban jogbizonytalanságot eredményezhet a szerződés irányadó jogát illetően, hiszen a jog kiválasztására jogvita idején kerül sor annak a jognak a meghatározásával, amely a legszorosabban kapcsolódik a szóban forgó szerződéshez.

Ezt annak alapján kell eldönteni, melyik az az ország, ahol a szerződés tárgyát képező teljesítésre kötelezett fél a szerződés létrejöttének időpontjában általában tartózkodik, illetve — jogi személy esetében — ahol bejegyzett székhelye megtalálható. Amennyiben azonban a szerződés az illető fél szakmájának vagy foglalkozásának gyakorlása során, utóbbi folyamatában jön létre, ez az ország általában az az ország, ahol a szóban forgó tevékenységet végzik. Vannak bizonyos kivételek, ezeket lásd a Konvenció 4. cikkében.

14. cikk **A Megállapodás hatálya, módosítása, megszűnése és a részleges érvénytelenség**

14.1. **Hatály**

A felek rendelkeznek arról, hogy a Megállapodás csak akkor lép hatályba, amikor azt mindkét fél aláírja.

14.2. **Módosítások**

Miután az ajánlás tárgyát képező Megállapodás egy modell megállapodás, a Megállapodás alapvető jellemzőinek egyike, hogy a Megállapodás feltételei az érdekelt felek egyetértésével módosíthatók.

A szükséges stabilitás és a jogi rendelkezések koherenciája érdekében a jogi rendelkezések kiegészítése vagy alternatív rendelkezések beágyazása csak a Megállapodás elfogadásával megegyező módon, azaz írásban és mindkét fél aláírásával történhet.

14.3. **Megszűnés**

Az ebben a cikkben ajánlott egyhavi felmondási időt a felek meghosszabbíthatják. A megállapodás szerint nem ajánlott a felmondási idő csökkentése.

A 14.3. bekezdés rendelkezik arról, hogy a szerződésre vonatkozó bizonyos jogok és köteleességek alapvető fontossággal bírnak, és ezeket a szerződés megszüntetését követően is tiszteletben kell tartani.

14.4. **Részleges érvénytelenség**

A záró bekezdés azért került a Megállapodás szövegébe, hogy egyik fél se szüntesse meg a Megállapodást pusztán azért, mert valamely rendelkezés érvénytelenné vált; a rendelkezés megakadályozza a feleket abban, hogy bizonyos kötelezettségek nem teljesítése érdekében megszüntessék a Megállapodást.

¹² 80/394/EGK Római Konvenció, 1980. június 19. (HL L 266. szám, 1980.10.09., 1. o.).